

הרב ג'חלה / י"א א

מצוות הבאת הביכורים מול ארמי עובד אבי

1. דברים (פרשת כי תבוא) פרק כו פסוק א - יא

- (א) והיה כִּי־תבוא אל־הארץ אשר יקִנֶה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וירשֶׁתָּה וישָׁבֶתָ בָּהּ:
- (ב) ולקחת־מראשִׁיתו כֹּל־פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר יקִנֶה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ ושמֵת בַּטֶּנֶא והִלַּכְתָּ אֶל־הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁכַן שְׁמוֹ שָׁם:
- (ג) וּבָאתְךָ אֶל־הַפֶּהֶן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְּדִתִי הַיּוֹם לִיקְנֶה אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְקִנֶה לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ:
- (ד) וְלָקַח הַפֶּהֶן הַטֶּנֶא מִיַּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ:
- (ה) וְעָלִית וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ אַרְמִי אֲבָד אָבִי וַיִּכַּד מִצְרַיִם וַיִּגַּר שָׁם בְּמִתִּי מֵעַט וַיְהִי־שֵׁם לְגוֹי גְדֹל עַצוֹם וְרָב:
- (ו) וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה:
- (ז) וַנִּצְעֵק אֶל־יְקִנֶה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְקִנֶה אֶת־קִלְנוּ וַיִּרָא אֶת־עֲנִיָנוּ וְאֶת־עַמְלָנוּ וְאֶת־לַחֲצוֹנוּ:
- (ח) וַיִּוְצֵאֵנוּ יְקִנֶה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבִמְרָא גְדֹל וּבְאִתּוֹת וּבִמְפִתִים:
- (ט) וַיְבָאֵנוּ אֶל־הַמִּקְוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרָץ זָבֶת חֶלֶב וַדְּבָשׁ:
- (י) וְעַתָּה הִנֵּה הִבֵּאתִי אֶת־רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִי יְקִנֶה וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ:
- (יא) וְשָׂמַחְתָּ בְכֹל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ יְקִנֶה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֹתָהּ וְהַלּוּ וְהָגַר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: **ס**

2. רש"י דברים (פרשת כי תבוא) פרק כו

ארמי אבד אבי - מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי, לבן בקש לעקור את הכל, כשרדף אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאלו עשה, שאומות העולם [עובדי אלילים] חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה [רעה] כמעשה: וירד מצרימה - ועוד אחרים באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים: במתי מעט - בשבעים נפש: (ט) אל המקום הזה - זה בית המקדש

3. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויצא סימן יב

ומשש לבן את כל האהל ולא מצא, ורחל לקחה את התרפים, למה גנבה אותם כדי שלא יהו אומרים ללבן שיעקב בורח עם נשיו ובניו וצאנו, וכי התרפים מדברים הם, כן דכתיב (זכריה י) כי התרפים דברו און, ואתה אומר עינים להם ולא יראו כל אותו ענין, אלא תרפים למה נקרא תרפים לפי שהן מעשה תורדף/תורף/מעשה טומאה, וכיצד היו עושין מביאין אדם בכור ושוחטים אותו ומולחים אותו במלח ובשמים וכותבין על ציץ זהב שם רוח טומאה ומניחין הציץ במכשפות תחת לשונו ומניחין אותו בקיר ומדליקין לפניו נרות ומשתחויים לו ומדבר עמם בלחש, זש"ה כי התרפים דברו און לפיכך גנבה אותן רחל, ועוד כדי לעקור עבודת כו"ם מבית אביה נתכוונה לפיכך לא ידע יעקב כי רחל גנבתם וכתוב ותגנוב רחל.

4. פירוש הסולם לזוהר - בראשית פרשת ויצא מאמר התרפים אות שעח

ורחל דחילת וכו': ורחל יראה, שלא יתנו התרפים עצה להרע ליעקב, ומשום בזיון עבודה זרה, נתנה אותם תחתיה, עד שלא יכלו לדבר, כי כשמתקנים אותם לדבר מטאטאים ומרביצים לפניו, דהיינו שצריכים לכבדם, ועתה מה כתוב, ותשב עליהם, שבזתה אותם, וכיון שרחל בזתה אותם לא יכלו לדבר. זכר ונקבה היו, התרפים, ועבודות רבות עבדו להם, עד שהתחילו לדבר.

כיצד מפרישין הבכורים יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה אשכול שביכר רמון שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים ורבי שמעון אומר אף על פי כן חוזר וקורא אותם בכורים מאחר שיתלשו מן הקרקע:

משנה ב- כיצד מעלין את הבכורים כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעיר של מעמד ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסין לבתים ולמשכים היה הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו:

משנה ג- הקרובים מביאים התאנים והענבים והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים והשור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב ועטרת של זית בראשו החליל מכה לפניהם עד שמגיעים קרוב לירושלם

6. הושע פרק ב פסוק י

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן והתירוש והיצהר ולסוף הרביתי לה וזהב עשן לבעל.

7. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'.

8. רש"י מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

גולה מזה - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר

9. ילקוט שמעוני תורה פרשת בחקותי רמז תרעה

מותי אני את הארץ זו מדת נחת רוח שאמר והשמותי אני את הארץ, ושמו עליה אויביכם היושבים בה שמא יאמרו ישראל הואיל וגלינו ממנה אויבים הבאים אחרינו ימצאו עליה נחת רוח, תלמוד לומר ושמו עליה אויביכם היושבים בה זו אויבים הבאים אחריכם לא ימצאו עליה נחת רוח:

10. מאמרי הראיה / חלק א / מאי הר סיני? / בכורים / כיצד מעלין

דרישה למעשי ידי האומנים בעלי מלאכה וחרושת, היא יורדת בהתפתחותה בכשרונות נפשותיה, מפני שהיא ע"פ המצב הזה מתבודדת לעצמה ואין לה מקום לקלוט רוחות של דעות ומדות חדשות מיתר האומות. אמנם עם ד' אלה, אע"פ שתכליתם ודאי להיות עם חכם ונבון, כליל המעלות המדות והדעות היותר טהורות ומושכלות, מ"מ חפץ ד' הוא שיהיו נטועים על אדמתם, נהנים ונזונים מטוב ארצם, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ולא ישימו כל מעיינים בעיני כלכלה, זולת עבודת אדמתם ויבולה, המביאים להיות נפזר בעמים שונים לעשות מסחר וקנין. והוא מפני שכבר שם בכח האומה היקרה הזאת שתהיה יכולה להשתכלל בעצמה בכל חמדת שכל ורעיון וכל כשרון, ואין לה צורך לקלוט רוחות מן החוץ. אמנם באומות העולם כח המסחר יחזק את האגד החברותי מפני המשא ומתן שיש לסוחרים הצריכים זה לזה, ועובדי אדמה שכל אחד מתענג על טוב ארצו אינם נאגדים זה עם זה ע"י דברים כאלה. אמנם כך היא המדה שיהיה האגד המקשר את עם ד' אהבה שאינה תלויה בדבר, כי אם קשר רוחני, אהבת ד' ותורתו, שכל הטוב והנשגב היוצא מזה אינו נבנה כי אם ע"י כח העממי שבעם ישראל. על כן הבכורים הם המורים על החבה היתרה הנודעת ליסוד עבודת האדמה לאומה הישראלית, שתרבותה תגדל דוקא בהיותה בתור עם לבדד ואינה ראויה ללמוד אל דרך הגויים, וכח האחדות נשלם ע"י הצד הרוחני שהוא אדיר בה. על כן כל עיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד, תחת שבאומות העולם היה יסוד אחדותם נבנה ע"י יריד ומסחר, נבנה כאן ע"י הדבר המשותף בעבודת ד' טהורה. ולנים ברחובה של עיר להורות גם כן על חבתם לחיי הטבע שנמצאת בעבודת האדמה. ואינם נכנסים לבתים גם כן מפני טומאת אוהל. שאמנם ההתרחקות מחיי הטבע הטהורים גורמת טומאות רבות, ואשרי העם שבורר לו חיי תם טבעיים בהנצלו עם זה מירידה של פראי אדם וזוכה להיות תרבותי ובעל דעה רמה וזכה עד מאוד. וזה אי אפשר כי אם בעם ד' אלקי ישראל שהוא כרכא דכולה ביה, ממנו כהניו, ממנו נביאיו, ממנו שריו, ממנו מלכיו, שנאמר: ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה, שכל יתרונו יהיה רק כשישים לב לפתח את החמודות הקדושות הגנוזות בכחו העצמי הגדול, ואיננו צריך כלל לכרמי זרים. במקלות ברכו אלקים ד' ממקור ישראל.